

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת כי תישא

(כג) יראה כל זכורך ולא הנקבות, שהנקבות פטורות מן הראיה וכן הסומים והחגרים וכיוצא בהם. וטעם הדבר בסודה מפני שהכבוד היה נראה בענן לעיני כל ישראל, והענן ההוא היה זך ובהיר מאד כמראה של זכוכית שכל המסתכל בה נראה צורתו מתוכה ומה שבתוך הענן לא היה נראה לחוץ, ומפני שאינו דרך כבוד לשכינה שיהיו נראים אלו מתוכה לכך נפטרו מן הראיה. וזהו שאמר: בעלותך לראות את פני ה' אלהיך ודרו"ל: סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה. שנאמר: יראה כל זכורך יראה יראה כשם שבא לראות כך בא ליראות, מה לראות בשתי עינים אף לראוה בשתי עינים. וכן תמצא שקראו אברהם בשתי לשונות אלו שאמר: ה' יראה, בהר ה' יראה

א. רבינו בחיי. פרק לד' פסוק כג':

nikke

1. לכאורה מה הקושי האפשרי?
2. פרשנו מנחם מצוה זאת, התוכף להסבירו?
3. למה עס סומא בעין אחת פטור מן הראיה?
4. מה האסמכתא האפשרית?

* * *

כי אוריז גיים מפניך והרחבתי את גבורך ורא יחמד איש את ארצך בעלתך
ראות את פני ה' אלהיך שרש פעמים בשנה:

ב. מלאכת מחשבת. פרק לד' פסוק כד':

לא ידעתי קשור דברי הפסוק. מדוע אמר כי אוריז גיים מפניך שהוא פסוק כי לא יבואו אל המנוחה ואל הנחלה אם לא יוריש הגויים מפני ישראל? וגם אמרו והרחבתי את גבורך אין תבונה בו כי הלא נלטו לעלות שלש פעמים בשנה יתקרב או יתרחב גבולה? אמנם היעוד שלא יחמוד איש את ארצו אם ניתן לשכר עלייתם לרגל למה נכתב בוי"ו החבור ולא יחמוד? מלבד כי אין יהיה שכרם אם שלא יהיו נזוקין ולא יושפע עליהם טוב אחר חלק עבודתם? גם יתחשב זר לנו שפירש דבריו בלא יחמוד איש ולא דרך כלל כבראש הפסוק ויאמר ולא יחמוד גויים את ארצך? עוד יפלא לשון היעוד בלא יחמוד כי לא ירע בעינינו שאיש אחר יחמוד את שלנו אם לא יגזול אותו מאלנו כי אמנם מן הגזלה ולא מן החמדה ראוי להגלל? אבל החשוב שלא בא הכתוב להבטיח יעוד עליית ישראל לרגל ולא לספר שכרם כי לא ידענו מתן שכרם של מלות. אלא בא לזרזנו ולהבטיחנו עד שלא נירא מעשות מלותו מפחד מונעים. כי אולם יש לך אדם תפול בגורלו פחלם שדה וכרם בקנה גבול ישראל וכאשר ירחיב ה' גבולנו יתרחק בהכרח הגבול מירושלים. עד שבאולי יפול פחדו מדאגה מדבר שישראל אחר שכנו לסטים מזויין ובעל אגרופים ימתין לימי הרגל ביום עלותו לירושלים ואז יגזול ממנו ויסיג גבולו ולא יוכל לדון עם שחקף ממנו כי אין האיש צביתו והלך למרחוק. על כן ילא הכתוב להודיענו כי לא יקרהו עון צדבר הזה ולא יאונה לו כל און. כי אמנם כאשר ירחיב ה' גבול ישראל אי אפשר שימלא אדם חלם מבני ישראל שיחמוד הארץ ההיא מעל לגבול ומכ"ס שלא יגזול אוחה מאיש אחר. והטעם כי הרשעים וערלי לב מבני עמנו אשר יש להם תאוה לגזול מכתמח אינם יראי ה' אפואכי שמו עד שיעמלו בעשיית המלות לשכר פסיעות. כאשר לרשע רע אלו יתנו לו במחנה בים לישב בו ונוסף עליו חיוב ללכת שלש פעמים בשנה בדרך רחוקה להם האיש ההוא יעזוב הבית לחשבו עמל ורעות רוח להג הרכה ויגיעת בשר וכי ילא שכרו בהפסדו ביולאות הדרך הואיל ומלות ה' עליו למשא כבד.

כי תישא

ומי האיש ירא את ה' כל שכן יבחר בדרך ארוך להרבות שכרו ויעבור את ה' יחזקך בשמחה ובטוב לב. ע"כ אין לירא מן הדבר הזה. ולזה כיוון הפסוק שכאשר יודיע ה' גוים מפני ישראל גם בארץ לא להם. וירחיק גבולם ממרחק לירושלים אל ייראו ואל יחפזו שישראל אלם יסיג גבולם ויגזול נחלתם כי גם לא יחמוד אותם כשם שלא יקחנה לעלמו כאשר היא רחוקה והיושב בה יוכרח לעלות לראות שלש פעמים בשנה ולא יחפוץ הרשע בעול הכבד הזה:

אלות

1. **אלות שנות מקשה כרשננו בתחילת דבריו, התוכף אמנותן ולהסבירן?**
2. **"לא בא הכתוב להבטיח ייצור עלית ישראל אלא בא ואט כן מה כן בא הכתוב ללמדנו כאן?"**
3. **למה אין elen מאלף יהודי?**
4. **על איזה שטח מן הארץ הוא מדבר?**

* * *

כח ויהי שם. רבים חשבו ששמונים יום עמד משה בהר עד שנתן לו השם את הלוחות⁹⁴. ולא דברו נכונה, רק דברי הקדמונים ז"ל אמת כמו שכבר זכרתי⁹⁵, כי הגה ארבעים יום עמד משה בהר עד שנתן לו השם הלוחות הראשונים. וכן כתוב ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה (כד, יח). והוא אמר ואתנפל לפני ד' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה (דבר' ט, כה). אז אמר משה פרשת ראה אתה אומר אלי (לג, יב). ואחר כך ירד ופסל הלוחות והעלם עמו על הר סיני. והנה כתוב ויעבור ד' על פניו (ו), ואחר כך, ויהי שם עם ד' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל, כמשפטו בפעם הראשונה גם בשניה. ויכתב על הלחת. השם כתבם, כי כן כתוב וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת (א).

ג. אבן-עזרא.

פרק לד' פסוק כח:

אלות

1. **קרא שוב את הפסוק, על מה בצצט הויכוח?**
2. **כמה זמן היה משה בהר בצצט הראונה ובצצט השניה?**
3. **מה קרה בין שני תאריכי אלה?**
4. **כרשננו מדגיש כי הלוחות השניים כתב הקב"ה בצצט, מ' כתב את הלוחות הראשונים?**
5. **מה חשיבות יש לכך זה?**

* * *

ד. כלו יקר.

פרק לד' פסוק לג:

[וג] ויתן על פניו מסוה. לפי שהיו הכל מסתפלין בו, ומשה היה ענו גדול ובישן, והיה מתבייש על שמסתפלין בקרון עור פניו, כי כך היא המדה בכל מי שהוא בישן, על כן נתן על פניו מסוה, לקסות עיניו.

אבל בבואו לפני ה' ללמד תורה מפיו, אז הצרך להסיר מסוה הבושה מעל פניו, כי "לא הבישן למד" (אבות ב,ו), לקך נאמר: "ויבא משה לפני ה' לדבר אתו יסיר המסוה עד צאתו".

אלות

1. **לכאורה מה הקושי האפשרי בפסוק?**
2. **מאיזה שם רוצה כרשננו להציג לנו?**
3. **למה ומתי כיסה את כניו?**
4. **מה ציפנו ללמוד מכאן זה?**

* * *

ה. מדרשי תורה להקדוש ר' אנשלמה האשתורקי היד'.
פרק לד' פסוק לה':

מה שקרן עור פני משה בלוחות שניות ולא היה כן בלוחות ראשונות היה לכמה סבות. האחת שיצא שמח כי נתקבלה תפלתו לכלא ששע ולהתם חטאת ועל זה צהבו פניו ברוב השמחה, השנית כי אילו קרן לו הקירון בלוחות ראשונות היה ראוי שיוסרי¹ סמנו כאשר שברם או אולי כן היה. השלישית כי יחשב חושב שיחסר בריאותו וזהו בעטרו לחם לא אכל ומים לא שתה כי פעמים מ' יום שכל המוסף העני והמורח גורע וגורם להשתנות פניו. לזה הפליא לו השם ונתן לו הקירון אחר שטרה על העברת החטא עד שדרשו דיל שאחזותו² אחילו ועם כל זה ועם תוספות העני פעמים שלש, להראות כי הדבק בו מוסף חיים ואור ורוע לצדיק ולישרי לב שמחה, סבה רביעית כי מצד שבלוחות הראשונות טרח בלמוד התורה ולהשיגה בשלמות ולא היתה כל כך שגורה בסיו לא אורו פניו כל כך. אבל בלוחות שניות שנתרחב לבו בהשיגו העברת החטא ושלוש עשרה מדות ושנה למודו והיו פי שנים ברוחו נטרהב לבו ונהנה מזיו שכניה עד שקרן עור פניו, סבה חמישית, כי הורה שהשם נתן לו השניות ברצון נמור כראשונים נאמר דיל³) מה הראשונים ברצון, ורמו עוד שבמקום שבעלי תשובה עומדין וכו' (ברכות ליד ע"ב):

אלות:

1. מה בצטט אלתו se כרשנו אל כל הצנין?
2. מנין לו se קרן צור פניו se מה בלוחות הראשונות?
3. חמש סיבות שונות מונה כרשנו הצנין לה, התוכל למנותן ולהסבירן?
4. כרשנו מכוון את כל דבריו לסיבה החמישית דוקא, מה המיוחד והחשוב בה?

* * *